

Ogólnopolskie badania 19-letnich mężczyzn. Międzypokoleniowe zmiany cech biologicznych w kontekście przemian społeczno-ekonomicznych w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku w Polsce

Niektóre cechy biologiczne wykazują dużą wrażliwość na wszelkie zmiany warunków środowiska społeczno-ekonomicznego i politycznego, a ich międzypokoleniowe zmiany nazywane są trendem sekularnym. Wśród cech, powszechnie wykorzystywanych do tych celów, można wymienić przede wszystkim: wysokość ciała, jako cechę kumulatywną, odzwierciedlającą działanie wszelkich czynników regulujących proces wzrastania w okresie całego dzieciństwa i pokwitania, oraz masę ciała (wyrażoną jako względną masę ciała [kg/m^2]), przedstawiającą aktualny stan odżywienia organizmu. Obie cechy uważa się za ważne wskaźniki zdrowia publicznego, odzwierciedlające kondycję biologiczną danej populacji. Cykliczne, ogólnopolskie badania 19-letnich mężczyzn, obowiązkowo stawiających się corocznie na medyczne badania oceny kwalifikacji do służby wojskowej (komisje poborowych), stanowią wyjątkowo korzystną okazję do przeprowadzenia badań antropologiczno-socjologicznych, mających na celu monitorowanie kierunków i intensywności trendów sekularnych, biologicznych skutków ekonomicznego rozwarstwienia społecznego, jak i biologicznej kondycji populacji młodych mężczyzn.

Proponujemy przeprowadzenie wiosną 2022 roku badania 10% próby wszystkich 19-letnich mężczyzn, urodzonych w 2003 roku. Uzyskane wyniki pozwolą na porównania z wynikami analogicznych badań poborowych, przeprowadzanych w latach 1965, 1986, 1995, 2001 i 2010 przez Zakład Antropologii PAN (obecnie należący do Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. L. Hirszfelda PAN we Wrocławiu). Zastosowanie tej samej metodyki badań, obejmujących co 10-go mężczyznę we wszystkich komisjach lekarskich, pozwoli na uzyskanie rzetelnych porównań z wcześniejszymi wynikami badań poborowych oraz wyeliminuje systematyczne błędy metodologiczne i zapewni reprezentatywność wszystkich regionów Polski oraz środowisk społecznych, wyróżnionych na podstawie wielkości miejsca zamieszkania i statusu społeczno-ekonomicznego rodziny.

Zestawione wyniki wszystkich badań pozwolą na przedstawienie aktualnej, średniej wysokości ciała młodych mężczyzn, prześledzenie kierunków i intensywności zmian sekularnych tej cechy oraz na określenie różnic między poszczególnymi grupami społecznymi, a także pomogą uzyskać odpowiedź na pytanie: czy różnice społeczne w Polsce pod względem tej cechy zmniejszają się, utrzymują na stałym poziomie, czy też zwiększają się? Na podstawie uzyskanych wyników otrzymamy również informacje na temat intensywności zmian w kierunku wzrastania odsetka nadwagi i otyłości w Polsce wraz z postępującym rozwojem ekonomicznym, związanym z istotnymi cywilizacyjnymi zagrożeniami epidemiologicznymi społeczeństw krajów rozwiniętych. Powyższe informacje pozwolą określić kierunki analizowanych zmian zachodzących w Polsce na tle innych populacji ogólnościwotowych.

Zestawienie danych biologicznych i społeczno-ekonomicznych pozwoli na szczegółowy opis, niezwykle ważnych ze społecznego punktu widzenia, biologicznych przejawów nierówności społecznych, a zatem biologicznych skutków rozwarstwienia ekonomicznego w Polsce oraz zmian jego wielkości w czasie. Obserwowane biologiczne skutki nierówności społecznych wydają się być bardziej informatywne, niż wskaźniki ekonomiczne *per se*. Opis tego zjawiska staje się szczególnie istotny w dobie coraz szybszych przemian ekonomicznych zachodzących w Polsce. Biorąc pod uwagę liczne doniesienia na temat niekorzystnego wpływu nierówności społecznych na kondycję biologiczną społeczeństw, proponowana kontynuacja badań 19-letnich mężczyzn nabiera szczególnego znaczenia z punktu widzenia rozwoju nauki, cywilizacji i społeczeństwa.